

Oslo, 5. mai 2023

Innspill utkast til ny handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold 2024-2028

Sex og samfunn takker for muligheten til å bli hørt i forbindelse med utkast til ny handlingsplan Stolt og fri.

Om Sex og samfunn

Sex og samfunn er Norges største senter for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter og vi har i over 50 år jobbet for økt kunnskap, kompetanse og tilgjengelige tjenester på feltet. Vi driver klinisk og pedagogisk virksomhet, samt faglig utvikling og politisk påvirkningsarbeid. Den kliniske delen av arbeidet vårt inkluderer blant annet Norges største klinikk for seksuell helse på Grünerløkka i Oslo. Gjennom vår poliklinikk, vår chat-tjeneste og seksualitetsundervisningen vi holder, er vi årlig i kontakt med om lag 40 000 unge.

Overordnet innspill til plan og prosess

Sex og samfunn støtter vedtaket om å fortsatt ha en handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold. Vi mener en handlingsplan på feltet bidrar til målrettet og strukturert arbeid over tid og den sikrer også forankring på tvers av ulike instanser.

Det er bra at det understrekes at arbeidet skal være sektorovergripende, og vi vil samtidig påpeke behovet for at handlingsplanen for kjønns- og seksualitetsmangfold ses i sammenheng med eksisterende planer på andre relevante felt. I utforming og oppfølging av handlingsplaner rettet mot tjenester til eldre, helse, oppvekst og utdanning og lignende må også kjønns- og seksualitetsmangfoldperspektivet integreres.

Vi vil oppfordre kommunen til å involvere Rådet for kjønns- og seksualitetsmangfold og andre brukeraktører og -organisasjoner på feltet og gjennomgå eksisterende planer for å forbedre tjenester til kommunens innbyggere. Dette er viktig for å sikre at mangfoldsperspektivet er ivaretatt, og at tiltak i andre planer som blir berørt av handlingsplanen Stolt og Fri oppdateres.

Sex og samfunn støtter vurderingen om å fokusere på tiltak i den forlengede planperioden, men skulle gjerne sett at det tydelig fremkommer hvem som er ansvarlig for de ulike tiltakene. På den måten kan også informasjon lettere etterspørres og følges opp underveis i planperioden.

Da innsatsområdene for planen allerede er vedtatt vil vi i det følgende kun kommentere tiltakene i planen slik de er foreslått. Sex og samfunn har valgt å kommentere tiltak 1 i innsatsområde 1 og tiltak 11 i innsatsområde 2.

Sex og samfunn

Innsatsområde 1: Kommunen skal gi opplæring og øke kompetansen til alle ledere og ansatte om kjønns- og seksualitetsmangfold

Tiltak 1 sier: *Oslo kommune skal gi opplæring om kjønns- og seksualitetsmangfold til ledere og ansatte i kommunale virksomheter. Opplæring skal prioriteres gitt til ansatte innenfor barnehage, skole, voksenopplæringen, helsevesen, eldreomsorg og flyktningarbeid.*

Sex og samfunn støtter det sterke fokuset på økt kompetanse om kjønns- og seksualitetsmangfold i Oslo kommune. Vi vil understreke viktigheten av at kompetansehevende kurs gis flere ganger og at kursene som gis må ligge tett på de ansattes arbeidshverdag.

Vi har lang erfaring med å møte unge gjennom vår klinikk, på chat og i undervisningsrommet på den ene siden og med yrkesgrupper som skal møte ungdommene på den andre. Vi ser at selv om kunnskap om kjønns- og seksualitetsmangfold er viktig på alle arenaer, varierer det ut fra yrkesgrupper og situasjon hvilken kunnskap det er behov for. Vi vil på det sterkeste anbefale at alle ansatte som skal møte mennesker i sin arbeidshverdag får grunnleggende kompetanse om kjønns- og seksualitetsmangfold, men at det også utvikles kurs som er tilpasset den enkelte yrkesgruppe og deres arbeidshverdag. Kursene bør utvikles i tett samarbeid med brukerorganisasjoner og spesifikke fagmiljøer på feltet.

Her følger noen eksempler på hvordan kompetansebehovet er ulikt for ulike yrkesgrupper:

- Ansatte ved helsestasjoner for ungdom har spørsmål om hvordan de skal adressere seksuell helse for utsatte grupper på en trygg og god måte når de skal gi prevensjonsveiledning. De lurer på hvordan seksuelt overførbare infeksjoner påvirker ulikt ut fra hvilken seksuell praksis pasienten har. De er bekymret for hvilke retningslinjer som er gjeldende i møte med en pasient som ønsker kjønnsbekreftende behandling. For helsepersonell er det nødvendig å ha grunnleggende kunnskap om hvordan de skal ha inkluderende pasientmøter, men samtidig trengs inngående kunnskap om risikofaktorer, behandlingsløp og kjennskap til andre instanser pasienten kan henvises til. For helsepersonell i førstelinjen er det viktig å kjenne til hvilke rettigheter en person med kjønnsdysfori har til hjelpemidler hos NAV, men også hvordan de kan snakke med pasienten om seksuell, fysisk og psykisk helse på en inkluderende måte, som tar utgangspunkt i den enkelte pasients behov.
- Ansatte i skolen (og andre som skal undervise i skolen) trenger grunnleggende kunnskap om kjønns- og seksualitetsmangfold og hvordan de kan gi en inkluderende undervisning på tvers av fag. De vil også trenger å øve seg på hvordan de kan svare på spørsmål og utsagn som berører personer som bryter med normer for kjønn/seksualitet på en god måte, og videre hvordan de skal håndtere utsagn og handlinger i klasserommet som skjer i grenseland mellom interesse for et tema og diskriminering av personer i elevgruppen. Lærere vil også måtte ha tilstrekkelig kunnskap for å kunne følge de målene i læreplanen som omhandler tematikken.

- Ansatte i eksempelvis eldreomsorgen trenger å kjenne til hvilke særskilte utfordringer det kan være for skeive som har vokst opp i en tid der de har opplevd diskriminering av blant annet staten, og hvordan dette kan ha bidratt til økt skepsis til helsetjenesten. De bør også vite hvordan de skal inkludere ulike typer familieforståelser og ivareta et inkluderende sosialt tilbud til brukere som er skeive.
- Ansatte som skal bistå personer med funksjonsnedsettelse må vite hvordan de skal tilrettelegge for at brukere selv får fri utfoldelse til selv å bestemme eget kjønnsuttrykk, selv når dette bryter med samfunnets normer for kjønn. Samtidig trengs også kunnskap og kompetanse for hvordan det kan tilrettelegges for at personer med funksjonsnedsettelse kan leve ut sin seksualitet.

Innsatsområde 2: Økt kompetanse om kjønns- og seksualitetsmangfold

Tiltak 11 sier: *Oslo kommune vil videreføre samarbeidet mellom skoler, fritidsklubber og idrettsbevegelsen om innsats mot homohets, mobbing og eksklusjon.*

Dette er viktig for å sikre at alle barn og unge som bryter med normer for kjønn og/eller seksualitet har et trygt og godt oppvekstmiljø. Sex og samfunn har gjennom vår seksualitetsundervisning for 9. klassinger i Oslo fått erfare hvordan holdninger til skeive varierer fra klasserom til klasserom. Vi ser også at skoler i ulik grad praktiserer nulltoleranse for grupperelaterte skjellsord i klasserommet. Sex og samfunn vil understreke behovet for at arbeidet mot diskriminering og negative holdninger må starte med trygge og kompetente voksne som kan gjenkjenne diskriminerende utsagn når de fremsettes, som kan svare på spørsmål om kjønns- og seksualitetsmangfold og som kan bruke inkluderende språk og eksempler på tvers av fag- og undervisningssituasjon.

Alle ansatte i Osloskolen og alle elever i Osloskolen bør gjøres kjent med hvilke rettigheter elever har i tråd med kapittel 9A i opplæringsloven og hvordan man kan varsle fra dersom man opplever brudd på denne retten. Videre bør det være klagjorte rutiner for hvordan skolen skal gå frem dersom et slikt varsel forekommer.

Selv om læreplanene er tydelige på at det skal undervises i kjønn- og seksualitetsmangfold på tvers av flere fag er det veldokumentert at temaene ikke er dekket på en tilstrekkelig måte gjennom læreres studieløp. Samtidig viser undersøkelser at [elever selv ønsker mer undervisning om kjønns- og seksualitetsmangfold](#).

Med vennlig hilsen

Ingvild Endestad
Avdelingsleder
kommunikasjon og politikk

Anneli Rønnes
Fagpolitisk rådgiver